

УТВЪРЖДАВАМ!

ДИРЕКТОР:

Маруся Бочукова

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Програмата е създаден на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета на заседание на Педагогическия съвет с Решение № 8, от протокол № 10 / 09. 09. 2016 г. и е утвърдена със Заповед на директора № РД 06 – 362 / 09.09.2016 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално - икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Никола Й. Вапцаров“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 – 2020);
- ✓ ПЛАН ЗА 2016 - 2017 г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 - 2020);
- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020);
- ✓ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020);
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020);
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА;
- ✓ РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2020 Г./;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2020 Г./;

- ✓ КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.;
- ✓ ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социалноикономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално - икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;

2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ „Никола Й. Вапцаров“ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях;
- плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите;

2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово

наставничество;

2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я;
- завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, задочна, кореспондентска;
- участие на преждеременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда;
- популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;
- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен;
- обучението по предприемачество.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини;
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус.

✓ Социално-икономически причини:

✓ *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*

✓ *Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите /учебници, тетрадки, дрехи, храна/;*

✓ *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*

✓ *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*

Образователните причини:

✓ *затрудненията при усвояване на учебния материал;*

✓ *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*

✓ *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*

Етнокултурни причини:

✓ *по-ранното стъпване в брак;*

✓ *страх на родителите поради опасност от открадване;*

✓ *по-ниска ценност на образованието;*

Психологически причини:

✓ *Чувство за неуспех;*

✓ *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*

✓ *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище

✓ Причини, свързани със здравния статус:

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

ОУ „Никола Й. Вапцаров“, с. Широка лъка, е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на педагогическия персонал показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес, активна е дейността на Училищния кабинет за ранна превенция, който работи по годишен план;
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики;
- **обратна връзка** с институции, родители, класни ръководители, ученици и учители;
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите;
- **идентифициране на рисковите фактори** – информация от класни ръководители, доклад от дейността на Училищния кабинет за ранна превенция.

Политиките и мерките, които ОУ „Никола Й. Вапцаров“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки, като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ „Никола Й. Вапцаров“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради контингент ученици в училище – от с. Широка лъка, включително от Дом за деца /от различен етнос/, от съседни населени места, невъзможност за адаптиране в общоучилищната среда; по-ниска самооценка.*

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход и учениците със специални образователни потребности.

2. *Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето, „образованието не е ценност“.*

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване на училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители и мотивиране и приобщаване към училищната общност, „Училище за родители“.

3. *Чести конфликти между агресивни родители – побой, домашно насилие, раздяла, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.*

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция, както и възпитателите в Дома за деца.

4. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове със съдействие на самите родители.*

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залагане в тематичните разпределения на актуални теми; превантивни дейности с родителите.

Други по-важни мерки и дейности, свързани с превенцията от отпадане са:

- ✓ Координиране действията на класните ръководители с училищното ръководство, с груповите отговорници - учители от Дома за деца, със служителите от отдели „Закрила на детето“ при Дирекции за социално подпомагане гр. Девин и гр. Смолян;

- ✓ Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, намаляване на агресията и насилието;
 - ✓ Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
 - ✓ Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
 - ✓ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
 - създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
 - насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности – спорт, изкуства;
 - индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
 - участие на ученика в дейности за училището – грижа за вътрешни и външни зелени зони, помощ в училищната библиотека и др.
-
- ✓ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище;
 - ✓ Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда – информационни и комуникационни технологии, включване в създаване на училищния вестник „Училищен звън“, участие в конкурси;
 - ✓ Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на усвоените знания;
 - ✓ Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;
 - ✓ Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с намалена успеваемост;
 - ✓ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
 - ✓ Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема – със съдействието на класните ръководители и Училищния кабинет за ранна превенция;
 - ✓ Подготовка на учениците за продължаване на образованието – професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.

- Осигуряване на професионално консултиране и ориентиране чрез Център за кариерно ориентиране – гр. Смолян;
- ✓ Изграждане на съдържателен и многообразен образователно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно – възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни дейности:
 - Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане – спортни турнири, изкуства – музика, изобразително изкуство, приложно изкуство;
 - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
 - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват.
- ✓ Гражданско образование и работа с родителската общност - „Училище за родители“:
 - Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено - икономически условия.
 - Гостуване в Дома за деца, Дом за възрастни хора;
 - Организиране на дарителски кампании.
- ✓ Здравно образование и възпитание – лекции и беседи, свързани с обучението на учениците по:
 - Наркомания, алкохол, тютюнопушене;
 - Сексуално образование и предпазване от СПИН;
 - Продължаване на превантивната възпитателна работа на Училищния кабинет за ранна превенция;
 - Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно социално поведение в

съвременните динамични обществено - икономически условия.

- ✓ Извънкласни и извънучилищни дейности – информация на сайта на училището;
- ✓ Активно участие на Ученическия съвет:
 - участие при планиране дейността на часа на класа - „Деца помагат на деца“;
 - създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик;
 - организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
 - сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния - секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене.
- ✓ Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция която работи с грижа за всеки ученик.

Изготвили: 1. Маргарита Ал. Чакърва – старши учител в начален етап;
2. Магдалена Анг. Гергьовска – старши учител в начален етап.